

WOJEWODA DOLNOŚLĄSKI

ZP-NKWR.431.2.61.2019.GK

Wrocław, dnia 11 października 2019 r.

Pani
Ewa Mykała
Kierownik
Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej
w Lubaniu

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

W dniach 23 – 24 września 2019 r. na podstawie art. 186 pkt 3 lit. a) ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn.: Dz.U. z 2019 r. poz. 1111 ze zm.) dalej zwanej „ustawą”, kontrolerzy z Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego we Wrocławiu Grzegorz Kownacki - inspektor wojewódzki, przewodniczący zespołu kontrolerów oraz Honorata Borowiec – starszy inspektor wojewódzki, przeprowadzili kontrolę kompleksową w trybie zwykłym w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Lubaniu, zwanym w dalszej części niniejszego wystąpienia „Ośrodkiem” lub „GOPS”.

Przedmiotem kontroli była ocena organizacji systemu pracy z rodziną w gminie oraz zgodności zatrudnienia z wymaganymi kwalifikacjami pracowników Ośrodka realizujących zadania wynikające z ustawy w okresie od 1 września 2018 r. do dnia 23 września 2019 r. Kontrolę przeprowadzono zgodnie z zatwierdzonym w dniu 12 czerwca 2019 r. przez Wojewodę Dolnośląskiego Planem kontroli na II półrocze 2019 r.

W okresie objętym kontrolą, funkcję Kierownika Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lubaniu pełniła Pani Ewa Mykała będąca odpowiedzialną za realizację zadań w ocenianych obszarach.

W zakresie działalności jednostki podlegającej kontroli wydaje się ocenę pozytywną, a jej uzasadnieniem jest ustalony stan faktyczny i prawny.

Kontrola została odnotowana w książce kontroli pod numerem 15. Postępowanie kontrolne przeprowadzono na podstawie dokumentacji merytorycznej realizowanych zadań, aktów prawa miejscowego, dokumentacji z akt osobowych potwierdzającej kwalifikacje zawodowe pracowników, a także pisemnych oświadczeń złożonych przez Panią Ewę Mykałą.

(dowód: akta kontroli str. 15)

W toku przeprowadzonych czynności ustalono:

Uchwałą nr IV/24/2015 Rady Gminy Lubań z dnia 9 marca 2015 r. nadano statut Gminnemu Ośrodkowi Pomocy Społecznej w Lubaniu (ze zmianami). Ponadto Zarządzeniem nr 34/2016 Wójta Gminy Lubań z dnia 29 grudnia 2016 r. Ośrodek został wyznaczony

do realizacji zadań gminy w zakresie ustawy. Zarządzeniem Nr 12/2016 z dnia 28 lipca 2016 r. (z późniejszymi zmianami), Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lubaniu, wprowadził Regulamin organizacyjny jednostki. W schemacie organizacyjnym zatrudnionych w jednostce pracowników, widniało stanowisko asystenta rodziny.

W świetle art. 176 pkt 1 ustawy, do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja 3 – letnich gminnych programów wspierania rodziny. Uchwałą nr XXIII/202/2017 Rady Gminy Lubań z dnia 9 marca 2017 r. przyjęto „*Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2017 – 2019*”. Jako cele programu przyjęto:

- *Zapobieganie powstawaniu sytuacji kryzysowych wymagających interwencji oraz rozwiązywanie już istniejących.*
- *Zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych dziecka.*
- *Poprawa jakości opieki sprawowanej przez biologicznych rodziców.*

(dowód: akta kontroli str. 16-56)

W świetle art. 10 ust. 1 ustawy, pracę z rodziną organizuje gmina lub podmiot, któremu gmina zleciła realizację tego zadania na podstawie art. 190 cyt. ustawy. Gmina realizowała cele Programu Wspierania Rodziny poprzez przydzielanie rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu swoich funkcji, wsparcia udzielanego przez asystenta rodziny, pracowników socjalnych Ośrodka, przyznawanie świadczeń pieniężnych i niepieniężnych z pomocy społecznej, diagnozę przyczyn kryzysu w rodzinach na terenie gminy, przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, współdziałanie z instytucjami, w tym z Placówkami Ochrony Zdrowia, placówkami oświatowymi z terenu Gminy Lubań, Poradnią Psychologiczno - Pedagogiczną w Lubaniu, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Lubaniu, Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Lubaniu, a także organizacjami pozarządowymi.

W siedzibie Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Lubaniu prowadzone były konsultacje oraz poradnictwo specjalistyczne, w tym przez psychologa (codziennie od poniedziałku do piątku w godzinach 07:30 – 15:30). Ponadto rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych mogły korzystać z pomocy we wskazanym powyżej zakresie w placówkach oświatowych, do których uczęszczały dzieci oraz w Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej w Lubaniu. Osoby wykazujące potrzebę uzyskania wsparcia w zakresie terapii, w tym specjalistycznej, uzasadnionej występowaniem problemów w postaci uzależnienia od alkoholu i innych środków odurzających, kierowano do terapeuty uzależnień i psychologa, pracujących w Ośrodku Interwencji Kryzysowej w Smolniku. W ramach działalności wyżej wymienionej jednostki, istniała możliwość organizowania grup wsparcia, w sytuacji zaistnienia takiej potrzeby. Pomoc świadczona była przez specjalistów 10 godzin w miesiącu, po wcześniejszym umówieniu terminu. Gmina nie zatrudniała mediatora oraz nie wystąpiło zdarzenie powodujące konieczność udzielenia takiego wsparcia. Osoby potrzebujące pomocy w tym zakresie mogły z niej skorzystać w Sądzie Okręgowym w Jeleniej Górze. Pomoc prawna świadczona była nieodpłatnie w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Lubaniu przez prawnika, który przyjmował klientów w każdy pierwszy poniedziałek miesiąca, w godzinach 09:00 – 11:00. Natomiast w Ośrodku Interwencji Kryzysowej w Smolniku prawnik udzielał porad w każdy czwartek i w wymiarze czasowym nieprzekraczającym 10 godzin miesięcznie. W okresie od 1 kwietnia 2018 r. do 11 kwietnia 2019 r. nie wystąpiła sytuacja uzasadniająca

potrzebę udzielenia wsparcia w postaci usług dla rodzin z dziećmi, w tym usług opiekuńczych i specjalistycznych.

(dowód: akta kontroli str. 57-58)

Ustalono, iż w okresie objętym kontrolą w Ośrodku był zatrudniony 1 asystent rodziny. Zgodnie z art. 17 ust. 3 ustawy, praca asystenta rodziny nie była łączona z wykonywaniem obowiązków pracownika socjalnego na terenie gminy, w której praca ta była prowadzona. Asystent rodziny nie prowadził także postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez gminę.

Rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, Kierownik Ośrodka przydzielał asystenta rodziny, co wynikało z art. 11 ustawy. Liczba rodzin, z którymi asystent prowadził w tym samym czasie pracę, nie przekraczała 15 i realizowana była w miejscu zamieszkania rodziny lub miejscu przez nią wskazanym.

Kontrola 5 losowo wybranych akt pracy asystenta z rodziną wykazała, że:

- W przypadku, gdy Ośrodek powziął informację o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, pracownik socjalny przeprowadzał rodzinny wywiad środowiskowy na zasadach określonych w ustawie z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (tekst jedn.: Dz.U. z 2019 r. poz. 1507 ze zm.). Następnie po dokonaniu analizy sytuacji rodziny, z której wynikała konieczność przydzielenia asystenta rodziny, pracownik socjalny sporządzał wniosek o powyższą formę wsparcia, przekazując go do Kierownika Ośrodka.
- Kierownik Ośrodka po otrzymaniu wniosku pracownika socjalnego, przydzielał rodzinie asystenta rodziny.
- Dla każdej z rodzin opracowany był plan pracy z rodziną obejmujący zakres realizowanych działań, mających na celu przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, zawierający terminy ich realizacji oraz wskazanie osób odpowiedzialnych za ich wykonanie. Przedmiotowe dokumenty zawierały także przewidywane efekty pracy z rodziną, spełniając ustawowe wymagania w tym zakresie. Plany pracy tworzone we współdziałaniu z rodzinami. Wspieranie rodziny było prowadzone za jej zgodą i aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego.
- W skontrolowanych aktach rodzin wspieranych przez asystenta znajdowała się także sporządzana przez niego „*Wstępna ocena rodziny*”, notatki służbowe oraz korespondencja z instytucjami, do których występowano celem stworzenia całościowej diagnozy trudności występujących w rodzinie.
- Plany pracy z rodziną poddawano modyfikacjom w zależności od zaistnienia okoliczności, które powodowały zasadność takich działań. Integralną część przedmiotowych dokumentów stanowiły załączane do nich „*Harmonogramy działań w rodzinie*”. Ponadto analiza treści planów pracy z rodziną wykazała, iż nie zawierały one daty określającej dzień ich sporządzenia. W świetle powyższego, wskazane jest aby asystent rodziny każdorazowo datował sporządzane przez siebie dokumenty.
- Zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 15 ustawy, do zadań asystenta rodziny należy w szczególności dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny, nie rzadziej niż co pół roku i przekazywanie tej oceny podmiotowi, o którym mowa w art. 17 ust. 1 ustawy. Asystent rodziny sporządzał okresowe oceny sytuacji rodziny,

przekazując je Kierownikowi GOPS. We wszystkich przypadkach przestrzegano 6 miesięcznego terminu sporządzenia okresowej oceny sytuacji rodziny. Przedmiotowe dokumenty były każdorazowo pieczętowane i podpisywane przez asystenta rodziny. Potwierdzając spełnienie wskazania zgodnego z art. 15 ust. 1 pkt 15 ustawy, dokumenty sygnował także Kierownik Ośrodka.

W okresie podlegającym kontroli pracą asystenta rodziny zostało wspartych 11 rodzin. W przypadku 2 rodzin praca została zakończona, w tym z 1 z powodu zrealizowania działań określonych planem pracy i przezwyciężenia trudnych sytuacji życiowych przez rodzinę (powrót dzieci z pieczy zastępczej), a w 1 przypadku z uwagi na brak aktywnego jej udziału w realizacji planu pracy, zawierającego zakres działań mających na celu przezwycięzenie trudnej sytuacji życiowej i nabycie przez rodzinę umiejętności pozwalających na prawidłowe funkcjonowanie społeczne, w tym wypełnianie roli w zakresie opieki i wychowania dzieci. Po zakończeniu pracy asystent wraz z pracownikiem socjalnym GOPS obejmowali rodziny monitoringiem.

(dowód: akta kontroli str. 59-109)

Asystent udzielał członkom rodziny pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej, sporządzał na wniosek sądu opinie dotyczące sytuacji rodziny, udzielał pomocy w rozwiązywaniu problemów socjalnych, psychologicznych i wychowawczych wykazywanych przez rodziny z dziećmi.

W świetle art. 176 pkt 3 lit. b) oraz pkt 4 lit. c) ustawy, do zadań własnych gminy należy organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających oraz finansowanie kosztów związanych z udzielaniem pomocy, o której mowa w art. 29 ust. 2 ustawy, ponoszonych przez rodziny wspierające. Na podstawie przedłożonej dokumentacji stwierdzono, iż Ośrodek poszukiwał kandydatów do pełnienia funkcji rodziny wspierającej, tworząc warunki do ich działania. Wskazane jest, aby działanie to miało charakter powtarzalny i cykliczny. Z treści oświadczenia przyjętego od Pani Ewy Mykała wynika, iż w okresie objętym kontrolą, nie stwierdzono zgłoszeń osób zainteresowanych pełnieniem funkcji w przedmiotowym zakresie.

Kierownik Ośrodka oświadczył, iż na terenie Gminy nie prowadzono placówki wsparcia dziennego, o której mowa w art. 176 pkt 3 lit. c) ustawy. Gmina realizowała zadanie własne w postaci współfinansowania pobytu dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w stosunku do łącznej liczby 9 dzieci. Zgodnie z art. 191 ust. 9 i 10 ustawy, wydatki ponoszone były odpowiednio w wysokości:

- 10% w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 30% w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 50% w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

Przyczynami stanowiącymi najczęstszą przesłankę do umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej była postępująca niewydolność opiekuńczo – wychowawcza ich naturalnych rodzin. Jako istotny czynnik utrudniający lub uniemożliwiający podjęcie współdziałania z rodzinami na rzecz powrotu do nich dzieci był brak zgody rodziców na współpracę, brak aktywnego działania rodzin w zakresie określonym w planie pracy opracowanym i realizowanym przez asystenta rodziny we współpracy z rodziną, zaawansowane uzależnienia od środków psychoaktywnych, migrujący charakter funkcjonowania lub zgon rodziców.

Kierownik kontrolowanej jednostki przygotował roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny, które zgodnie z art. 179 ust. 1 ustawy, do dnia 31 marca każdego roku wójt składa radzie gminy oraz przedstawia potrzeby związane z ich realizacją. Analiza dokumentu wykazała, iż Wójt nie wywiązał się z nałożonego ustawą obowiązku w przedmiotowym zakresie, co stanowi leżącą po Jego stronie nieprawidłowość realizacji zadania określonego ustawą. Powyższe będzie stanowić przedmiot odrębnego postępowania. Ponadto zasadnym jest, aby w trakcie przygotowywania sprawozdania z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny przez podmioty wskazane w nim jako wykonawców, gromadzić w formie pisemnej wyniki ewaluacji zawartych w programie celów.

(dowód: akta kontroli str. 110-121)

Kontrola kwalifikacji zawodowych pracowników Ośrodka prowadzących pracę z rodziną potwierdziła, że spełniają oni w tym zakresie wymogi określone przepisami prawa. W przypadku wykształcenia asystenta rodziny analiza akt osobowych wykazała, iż posiadał on kwalifikacje zgodne z ustawą. W okresie kontrolnym podnosił on swoje kwalifikacje zawodowe w ramach szkoleń, których tematyka związana była z zadaniami asystenta rodziny, a ich realizacja i finansowanie wynikało z art. 176 pkt 2 i pkt 4 lit. b) ustawy.

Stosując art. 177 ustawy, w okresie objętym kontrolą Ośrodek realizował rządowe programy z zakresu wspierania rodziny, w tym „Program asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej”, w ramach którego współfinansowano zatrudnienie asystentów rodziny.

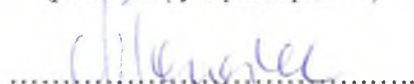
(dowód: akta kontroli str. 122-125)

W wyniku przeprowadzonej kontroli kompleksowej w trybie zwykłym w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Lubaniu nie stwierdzono nieprawidłowości wymagających wydania zaleceń pokontrolnych.

Pouczenie

Zastrzeżenia do wystąpienia pokontrolnego, w tym wystąpienia niezawierającego zaleceń pokontrolnych, składa się na zasadach określonych w art. 197d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn.: Dz.U. z 2019 r. poz. 1111 ze zm.).

.....
(przewodniczący zespołu inspektorów)

.....
(członek zespołu inspektorów)

Z up. WOJEWODY DOLNOŚLĄSKIEGO

Danutę Zawiła
ZASTĘPCĄ DYREKTORA WYDZIAŁU
Zdrowia i Polityki Społecznej

.....
(kierownik komórki do spraw kontroli)

